

Část první

Mutti

Matzlingen, Švýcarsko 1947

V pěti letech si Gustav Perle byl jistý pouze jednou věcí: miloval svoji matku.

Jmenovala se Emilie, ale všichni ji oslovovali paní Perleová. (Ve Švýcarsku se v té době – po válce – lidé chovali formálně. Mohli jste prožít celý život, aniž jste se dozvěděli křestní jméno svého nejbližšího souseda). Gustav říkal Emilii Perleové „Mutti“. Zůstane „Mutti“ po celý jeho život, dokonce i tehdy, až mu to pojmenování začne připadat dětinské: jeho Mutti, jeho jediná – hubená žena s pištivým hlasem, řídkými vlasy a váhavým způsobem, jakým přecházela v malém bytě z místnosti do místnosti, jako by se bála, že mezi jedním a druhým prostorem objeví předměty – nebo dokonce osoby – s nimiž není připravená se setkat.

Byt ve druhém patře, do něhož se šlo po kamenném schodišti, jež bylo pro ten dům příliš okázalé, byl obrácený k řece Emme ve městě Matzlingen, v oblasti známé jako Mittelland, mezi Jurou a Alpami. Na stěně Gustavova pokojíku visela mapa Mittellandu, Švýcarské plošiny, zobrazená jako kopcovitá, zelená krajina s dobyt看em, vodními mlýny a kostelíky se šindelovými střechami. Někdy brávala Emilie Gustava za ruku a vedla mu ji k severnímu

břehu řeky, tam, kde byl označený Matzlingen. Symbolem Matzlingenu bylo kolo sýra s vykrojeným dílem. Gustav si pamatoval, že se Emilie ptal, kdo ten vyříznutý kousek snědl. Emilie mu však řekla, ať nemarní čas hloupými otázkami.

Na dubovém příborníku v obývacím pokoji stála fotografie Gustavova otce Ericha Perlea, který zemřel dřív, než byl Gustav dost starý, aby si ho pamatoval.

Každý rok prvního srpna, o svátku Založení švýcarské konfederace, obkládala Emilie fotografii kytičkami hořce a Gustav musel před otcovou fotografií pokleknout a modlit se za jeho duši. Gustav nechápal, co to duše je. Pouze viděl, že Erich je pohledný muž se sebejistým úsměvem, v policejní uniformě s lesklými knoflíky. A tak se Gustav rozhodl, že se bude modlit za ty knoflíky, aby neztratily lesk a hrdý otcův úsměv během let nevymizel.

„Byl hrdina,“ připomene Emilie synovi každý rok. „Zpočátku jsem to nechápala, ale byl. Byl to dobrý člověk v mizerném světě. Pokud ti někdo říká něco jiného, tak se mýlí.“

Někdy, s očima zavřenýma a rukama přitisknutýma k sobě, mumlá další věci, které si o Erichovi pamatuje. Jednoho dne řekla: „Je to tak nečestné. Spravedlnosti nebylo nikdy učiněno zadost. A nikdy nebude.“

Každé ráno Gustava v dětské kombinéze a s úhledně uče-sanými krátkými vlasy odvádí do místní mateřské školy. U dveří školky Gustav nehybně stojí a dívá se, jak Emilie odchází po cestě. Nikdy nepláče. Často cítí, jak se pláč snaží vydrat z jeho srdce, ale vždycky ho potlačí. Protože mu Emilie řekla, že se má takhle ve světě chovat. Je nezbytné se *ovládnout*. Pravila, že svět žije ze špatnosti, ale Gustav musí následovat svého otce, který se, když utrpěl křivdu, zachoval jako čestný muž; *ovládl* se. Tímto

způsobem bude Gustav připravený na nejistoty, jež přijdou. Neboť ani ve Švýcarsku, jež válka nezasáhla, nikdo nevěděl, jak se budoucnost vyvine.

„Tak vidíš,“ řekla. „Musíš být *jako Švýcarsko*. Rozumíš mi? Musíš se držet a být odvážný, zůstat stranou a silný. Pak budeš žít ten správný život.“

Gustav neměl ponětí, co je to „správný život“. Znal jenom život, jaký žil, ten s Emilií v bytě ve druhém patře, s mapou Švýcarské plošiny na stěně svého pokoje a Emiliinými punčochami, jež se sušily na šňůře nad železnou vanou. Chtěl, aby tam ty punčochy visely vždycky. Chtěl, aby se chuť a konzistence knedlíku, který mívali k večeři, nikdy nezměnily. Věděl, že i pach sýra v Emiliiných vlasech, který neměl zvlášť rád, musí přetrvat, neboť Emiliina práce v sýrárně v Matzlingenu je drží nad vodou.

Specialitou matzlingenské sýrárny byl ementál, vyráběný z mléka dobytka chovaného v údolích řeky Emme. Hlasem průvodkyně oznámila Emilie Gustavovi: „Švýcarsko má mnoho výtečných vynálezů a jedním z nich je ementál.“ Avšak přes veškerou jeho znamenitost byly prodeje ementálu – jak ve Švýcarsku, tak v jiných zemích – nejisté a po válce zápasily, aby se dostaly na původní úroveň. A pokud se prodávalo málo, prémie vyplácené pracovníkům v sýrárně na Vánoce a v den Založení švýcarské konfederace mohly být zklamáním.

Čekání na to, jaké dostane prémie, přivádělo Emilií Perleovou do stavu rozčilené úzkosti. Sedávala u kuchyňského pultu (nebyl to stůl, jenom police na pantech, kde s Gustavem jídali) a počítala na šedých okrajích místních novin *Matzlingerzeitung*. Na novinách se její výpočty vždycky rozmazávaly. Nedokázala udržet čísla ve sloupcích, rozbíhala se jí do reportáže o tradičním zápasení a o vlčích, kteří byli pozorováni v okolních lesích. Někdy se Emiliiny hektické poznámky rozostřily podruhé jejími slzami. Gustavovi říkala, aby nikdy neplakal. Pro ni však